

Verslag

Onderwerp: Omgevingswerkgroep Arcen

Plaats/datum bespreking: Arcen, 19-04-2017

Voorzitter: Astrid Stokman en Marita Cals

1. Inleiding

Astrid Stokman opent om 19:00 uur de bijeenkomst. Geeft aan dat techniek een belangrijk onderwerp van de avond is en licht het programma toe. Allereerst wordt een voorstelrondje gehouden waarin de deelnemers vertellen wat voor hen belangrijk is in deze dijkversterking.

Belangen die genoemd zijn:

- Open en transparant communiceren met de mensen. In het proces geen druk uitoefenen.
- Behoud van uitzicht, garanderen van veiligheid en ideale combinatie hiertussen.
- Eerlijke communicatie.
- Behartigen van belangen van de inwoners (Gem. Venlo).
- Betrokken bij projecten met grote landschappelijke en ruimtelijke impact (Prov.).
- Integrale belangenafweging (Prov.).
- Geïnteresseerd in proces. Hoopt dat dorp er mooi en goed uitkomt.
- Optimaal resultaat. We weten allemaal dat er iets moet gebeuren. Er het beste van maken.
- Kelder drooghouden.
- Bedrijfscontinuïteit (Brouwerij).
- Gedegen langetermijnoplossing voor eenieder.
- Proces volgen. Hecht waarde aan zicht en duurzame oplossing.
- Gebieden in eigendom. Belangrijk hoe het proces gaat lopen.
- Duidelijkheid over wat er moet gebeuren en dat het karakter van Arcen behouden blijft.
- Belang dat Arcen er mooier van wordt. Tevens 'gaten schieten' in voorstellen die niet voldoen.
- Proces moet open en eerlijk. Vorige keer te grofmazig, weinig toegevoegde waarde.

2. Terugblik en doorkijk

Doel van de bijeenkomst is het informeren, het ophalen van informatie en het ook de kans geven aan belanghebbenden om inspraak te hebben. Astrid Stokman geeft een terugblik en een doorkijk naar

de planning op hoofdlijnen. Binnenkort worden grondboringen en sonderingen uitgevoerd. Astrid schetst verder het proces om te komen tot een voorkeursalternatief (VKA). Het is niet de verwachting dat voor de zomer een voorkeursalternatief wordt vastgesteld voor Arcen. Dit vanwege de complexiteit. Complexiteit bepaalt het tempo. Mogelijk dat voor een aantal andere dijken wel in 2019 gestart kan worden. Het proces omvat in ieder geval:

- 2x per jaar een informatieavond
- 3-4x per jaar bijeenkomst omgevingswerkgroepen per dijktraject
- Ontwerpateliers (indien relevant)
- Ad-hoc overleg
- Dorpsraad komt ook 4 keer per jaar bijeen (openbaar) waar dit punt ook staat geagendeerd.

Vragen en opmerkingen naar aanleiding van de presentatie van Astrid Stokman

- De volgende bijeenkomst van de stuurgroep is op 12 juli 2017;
- HWBP staat voor Hoogwaterbeschermingsprogramma. Dit HWBP pakt verspreid over Nederland ruim 1.100 kilometer aan dijken aan om te zorgen dat ze voldoen aan de veiligheidseisen uit de Waterwet.

3. Omgevingswerkgroep/ontwerpatelier

Voor de omgevingswerkgroepen willen wij graag een brede vertegenwoordiging van personen en belangen uit de regio. Wij horen het graag van de deelnemers wanneer er nog personen/belanghebbenden missen bij deze omgevingswerkgroepen. Deze omgevingswerkgroepen lopen door tot aan de uitvoeringsfase. Naast de omgevingswerkgroepen worden ook ontwerpateliers opgezet. In deze ateliers wordt gedacht over de mogelijke oplossingsrichtingen en de invulling hiervan. Bij deze ateliers zullen ook deskundigen aanwezig zijn (rivierkundigen, landschaps-architecten, civiel deskundigen, kostenramers) die kunnen meedenken over de ideeën. Voor deze ateliers wordt een kleine groep afgevaardigden van de bewoners gevraagd (totaal 5 á 6 personen) die verschillende belangen vertegenwoordigen. De wens is om niet enkel personen die direct aan de Maas wonen erbij te betrekken. De uitkomsten van het atelier worden gedeeld in de omgevingswerkgroepen. In de ateliers worden geen besluiten genomen. Het uiteindelijke besluit wordt genomen door het Waterschap of de Minister in samenspraak met de stuurgroep. De input uit de werkgroep en het atelier worden wel gebruikt voor de afweging.

Er komen 2 ateliers:

- Voor het deel ter hoogte van de kasteeltuinen, watermolen en het merendeel van de Schans;
- Voor het deel ter hoogte van de Maasstraat, Raadhuisplein en een klein deel van de Schans.

Voor het tracé in het noorden (na de dorpskern Arcen) is er voldoende informatie beschikbaar om een keuze te maken zonder atelier.

Vragen en opmerkingen naar aanleiding van de presentatie:

- Voor ondernemers wordt geen aparte groep opgesteld. Ondernemers zijn uiteraard welkom in de omgevingswerkgroep. Economische gevolgen van de verschillende oplossingsrichtingen worden in beeld gebracht en meegewogen bij het besluit over het voorkeursalternatief;
- Deelnemers vragen of regelgeving in het atelier wordt getoetst. Deelnemers willen voorkomen dat achteraf wordt gezegd dat iets niet kan of iets veranderd in de regels. Er wordt geantwoord dat de regelgeving in principe gelijk blijft. Goed punt om hier tijdens het ontwerpen aandacht voor te hebben.
- De deelnemers vragen of het mogelijk is om onderzoeksrapporten in te zien. Er wordt geantwoord dat dit in beginsel uiteraard mogelijk is.

4. Inhoudelijke/ technische toelichting

Het Waterschap Limburg is trekker voor het plan (bij dijkverleggingen is het de Minister die het formele besluit neemt). Er wordt gekozen in zeggenschap met Rijkswaterstaat en andere partijen, waaronder Gemeente en Provincie. Rijkswaterstaat is bij het proces betrokken. De medewerker van Rijkswaterstaat kon er deze avond niet bij zijn.

Wout de Fijter geeft informatie over het toepassen van de nieuwe normering. Deze normering is tot stand gekomen op grond van nieuwe kennis en inzichten en is 1 januari 2017 van kracht geworden en wettelijk vastgelegd. In de Waterwet staan twee normen:

- 1: signaleringsnorm: Aan deze norm wordt getoetst of een kering aan versterking toe is.
- 2: ondergrens: Minimaal beschermingsniveau.

Bij Arcen zitten we momenteel onder de ondergrens (mede vanwege achterstand oude norm). Een dijk wordt ontworpen met een horizon van 50 jaar. Bij een constructie wordt ontworpen met een horizon van 100 jaar. Dit heeft mede te maken met de uitbreidbaarheid van deze verschillende oplossingen. Een constructie kan daardoor dus hoger worden dan een dijk omdat deze voor de komende 100 jaar bescherming moet bieden. Vuistregel is dat alles wat in de grond zit moet worden ontworpen met een horizon van 100 jaar. Delen boven de grond kunnen mogelijk worden ontworpen met een horizon van 50 jaar.

Bij Arcen geldt een ondergrens van 1/100 per jaar. Een dijk kan door verschillende faalmechanismen bezwijken. Alle kansen van deze faalmechanismen mogen er opgeteld niet toe leiden dat de veiligheid van een dijktraject lager is dan de ondergrens van 1/100 per jaar.

Vragen en opmerkingen naar aanleiding van dit deel van de presentatie:

- In de waterstanden is rekening gehouden met de huidige situatie, de vijf dijkverleggingen die verkend worden en rivierverruimende maatregelen die gefinancierd en vergund zijn en op korte termijn uitgevoerd worden;

- Indien er voor één van de faalmechanismen het risico op falen hoog is dan moet voor de andere faalmechanismen strenger worden ontworpen. Wanneer de kans dat een demontabele waterkering niet gesloten kan worden groot is, moet de kans op andere faalmechanismen (bijvoorbeeld de kans op een overstroming doordat er water over de dijk stroomt) worden verkleind. De huidige normering gaat ervan uit dat de totale kans van alle faalmechanismen niet hoger mag zijn dan de norm.

- De opgave is anderhalf tot twee meter vanwege een huidige achterstand op basis van de oude norm (één meter). Vanuit de nieuwe norm komt daar nog iets bovenop vanwege met name klimaatverandering (1 cm waterstandstijging per jaar). Ook worden dijken breder vanwege stabiliteit (flauwere taluds) en piping (klei in het voorland of een pipingberm). Op de korte termijn wordt de versterkingsopgave beter in beeld gebracht. Deze wordt per 100 meter inzichtelijk gemaakt en in de berekening worden ook effecten van rivierverruimende maatregelen meegenomen.

- Deelnemers vragen naar het gebruikte klimaatscenario. Er is gerekend met het W+ scenario van het KNMI. Het is wettelijk voorgeschreven en in beleid vastgelegd dat hiermee gerekend moet worden.

- Er wordt gevraagd naar de samenhang met andere rivierverruimende maatregelen, waaronder Lottum. Momenteel wordt in samenwerking met de Provincie Limburg gewerkt aan een proces om te kijken of een aantal van de circa 40 rivierverruimende maatregelen op de lange termijn 'naar voren' kunnen worden gehaald. Dit zou betekenen dat er in overleg met de Minister budget voor deze maatregelen wordt vrijgemaakt en dat de effecten van de maatregelen meegenomen mogen worden bij de berekening van de opgave. Dit heeft mogelijk beperkte gevolgen (enkele centimeters tot decimeters) voor de versterkingsopgave. Eén van deze maatregelen is de rivierverruiming bij Lottum-Broekhuizen. Echter zolang er geen financiering beschikbaar is wordt de maatregel niet meegenomen. Ruimte voor de Rivier maatregelen, systeemmaatregelen en de hoogwatergeul bij Ooijen-Wanssum zijn wel vast meegenomen in de berekeningen, omdat van deze maatregelen besloten is dat ze uitgevoerd worden.

- Bij het in beeld brengen van het slachtofferrisico is rekening gehouden met hoge gronden in de omgeving en een hoog evacuatiepercentage.

- De nieuwe kering hoeft niet meer overstroombaar te worden ontworpen. Als compensatie moeten nu wel twaalf zogeheten systeemmaatregelen worden ontworpen. Op twaalf locaties (op korte termijn op vijf locaties) wordt de dijk landinwaarts verlegd of een retentiegebied aangelegd, waardoor het verlies aan bergingsgebied als gevolg van het-niet-meeroverstromen van de dijken wordt gecompenseerd;

- De deelnemers vragen naar het optimaliseren van het sluisbeleid. Door Rijkswaterstaat is onderzoek strijken van stuwen uitgevoerd en is een optimalisatie uitgevoerd. Deze optimalisatie heeft weinig gevolg voor extreem hoogwater maar biedt een beperkt voordeel bij een normale hoogwatersituatie. We gaan na of dit onderzoek openbaar is en we de informatie beschikbaar kunnen stellen.

- Er is gevraagd naar effecten van baggeren, afkalven van de oevers en begroeiing voor het stromen van de Maas. Wout de Fijter geeft aan dat uitbaggeren een positief effect heeft maar dat de Maas niet veel dieper meer kan. Het afkalven heeft geen invloed voor opstuwing omdat het in hetzelfde systeem blijft. Het project Stroomlijn van Rijkswaterstaat is een inhaalslag voor beheer en zorgt voor

betere doorstroming door het verwijderen van struiken en bomen. Wout de Fijter vervolgt zijn verhaal over de mogelijke soorten keringen die in overweging zijn bij Arcen.

Het gaat hier om:

- Dijk;
- Constructie (met zichtbehoud of zonder zichtbehoud);
- Niet-permanent gesloten kering (zelfsluitend of niet zelfsluitend)

Ten aanzien van niet permanent gesloten kering wordt nog opgemerkt dat de faalkans op niet sluiten worden berekend. Deze kans bepaald samen met de sluitfrequentie en kenmerken van de rest van het dijktraject in hoeverre we dit type waterkering kunnen toepassen. Uiteindelijk willen we in beeld hebben welke lengte we kunnen toepassen en op welk niveau de drempel kan komen. Bij het schatten van de risico's en faalkansen is landelijke deskundigheid betrokken.

Vragen en opmerkingen naar aanleiding van dit deel van de presentatie:

- Deelnemers zijn benieuwd waarom in Broekhuizen de bewoners de kering zelf mogen monteren. Wout de Fijter geeft aan dat bij Broekhuizen voor een aantal woningen geen sprake is van een primaire waterkering. Hier hoeft niet voldaan te worden aan de wettelijke norm. Bij Arcen is het traject wel aangewezen als een primaire waterkering.
- Deelnemers geven aan dat het water ook via de onderkant naar binnen loopt. Grondwater loopt de kelder in. Wout de Fijter geeft aan dat dit een belangrijk aandachtspunt is maar dat het primaire doel van het programma is om veiligheid bij hoogwater te garanderen. Met dit programma kan niet worden opgelost dat er tijdens hoogwater meer kwel aanwezig is. Uitgangspunt is dat de dijkversterking de huidige situatie niet verslechtert. Beekherstel en de afwatering maken integraal onderdeel uit van de ontwerpopgave.
- Deelnemers zijn benieuwd of de exacte ligging al vastligt. Er wordt geantwoord dat de ligging nog niet vastligt.
- Er wordt gevraagd of bezwaar kan worden gemaakt en of de bewoners in Kessel succesvol bezwaar hebben gemaakt. Allereerst is geantwoord dat tegen de keuze van het voorkeursalternatief geen bezwaar mogelijk is. Tegen het formele besluit (projectplan Waterwet) is er wel de mogelijkheid tot het indienen van formele zienswijzen en daarna kunnen belanghebbenden beroep bij de Raad van State instellen. Kessel is een bijzondere situatie omdat hier de kleinste primaire waterkering van Nederland is gelegen. Deze beschermt één rij met huizen die relatief hoog liggen. Als alle bewoners van de woningen unaniem de risico's accepteren om niet achter een primaire waterkering te liggen dan gaan we het proces verkennen om deze primaire waterkering bij Kessel uit de Waterwet te halen. Naast dit proces loopt het reguliere proces van het onderzoeken van verschillende alternatieven door. Deze situatie is niet in Arcen aan de orde omdat er niet één rij huizen maar een heel dorp door de primaire waterkering beschermd wordt.
- Deelnemers vragen of er discussie met de overheid is over het tegenover elkaar zetten van budgetten van verschillende maatregelen. Er wordt geantwoord dat er voor dit programma een eigen budget is gereserveerd. Er zijn mogelijkheden om budget van dijkversterking over te hevelen

naar rivierverruiming als er aantoonbaar sprake is van besparing op de dijkversterking als gevolg van de rivierverruiming. In de praktijk is de besparing echter minimaal.

- Deelnemers zijn benieuwd of het mogelijk is om nu al budget te reserveren voor de duurste oplossing in Arcen. Deelnemers geven aan dat het belang van Arcen is om een zo goed mogelijk project te realiseren. Astrid Stokman geeft aan dat de financieringsmethodiek zo niet werkt. Het Waterschap hecht ook waarde aan de belangen en waarden in Arcen. Ten aanzien van het reserveren geeft Astrid Stokman aan dat er een programmabudget is. Het is niet zo dat 'wie het eerste komt het eerste maalt'. Het geld dat nodig is, wordt vrijgemaakt. In beginsel is het uitgangspunt 'sober en doelmatig'. Er moet goed onderbouwd worden waarom er voor een bepaald onderdeel meer geld moet worden vrijgemaakt. Dit kan bijvoorbeeld samenhangen met belangrijke ruimtelijke kwaliteiten en waarden zoals in Arcen. Per fase wordt ook de raming en het budget aangescherpt. De stuurgroep gaat uiteindelijk een afweging maken waarbij ook de kosten en andere belangen worden betrokken.

- Er wordt gevraagd of er een beargumenteerde motivering voor het voorkeursalternatief wordt opgesteld. Astrid Stokman geeft aan dat de motivering in een nota wordt opgenomen om het besluitvormingsproces transparant en inzichtelijk te maken.

- Deelnemers vragen of een andere project aan de andere kant van de Maas gevolgen heeft voor de uitvoering voor dit programma. Er wordt geantwoord dat alle dijkversterkingen in dit project akkoord zijn. Bij het verleggen van dijken wordt eventueel verloren winterbed gecompenseerd binnen het programma zelf. Een project aan de overkant voor de Maas heeft ook geen gevolgen voor beslissing van de stuurgroep om een versterking uit te voeren.

- Deelnemers vragen zich af hoe de gevolgen inzichtelijk worden gemaakt als de exacte opgave nog niet inzichtelijk is. Ook wordt de vraag gesteld wat wordt gedaan met dorpen/huizen die geen bescherming hebben. Wout antwoordt dat de versterkingsopgave tussen de anderhalf en twee meter ligt en over ongeveer een maand verder gespecificeerd wordt op basis van nader onderzoek. Astrid Stokman geeft aan dat het niet in de opgave van het programma zit om dorpen te beschermen die geen primaire waterkering hebben. De problematiek is wel geagendeerd in de stuurgroep.

5. Toelichting oplossingsrichtingen dijktraject

Aangezien de vooraf aangegeven eindtijd van de vergadering (21:00) inmiddels bereikt is, vraagt de voorzitter de aanwezigen of men wil stoppen of doorgaan. Allen willen doorgaan. Daarna worden de oplossingsrichtingen toegelicht. Een aantal belangrijke punten ten aanzien van de tracés zijn de volgende:

In de presentatie staan per deelgebied de belangrijkste aandachtspunten opgenomen. (zie bijlage)

Vragen en opmerkingen naar aanleiding van dit deel van de presentatie:

- Deelnemers vragen wat met de bestaande kering wordt gedaan. Astrid Stokman geeft aan dat indien er voor wordt gekozen om een nieuwe kering direct aan de Maas te realiseren, de huidige kering wordt afgebroken. Indien er wordt gekozen om de kering in de Maasstraat aan te leggen wordt in overleg met de bewoners nog een nader besluit genomen over het behouden van de

huidige kering. Het is niet reëel om te verwachten dat de oude waterkering dan nog door het Waterschap zal worden beheerd en onderhouden.

- Deelnemers vragen zich af of er wordt onteigend. Momenteel geven deelnemers aan dat er zakelijke rechten zijn gevestigd onder de voorwaarde dat de kering op de plek ligt waar deze nu ligt. Astrid Stokman geeft aan dat momenteel beleid wordt gevormd over de situaties dat het Waterschap eigendom van de grond wil hebben. Bij harde keringen is het huidige beleid dat een zakelijk recht voldoende is. In de nieuwe situatie zal een nieuw zakelijk recht worden gevestigd of zal de grond worden aangekocht. In het uiterste geval, als minnelijk overleg niet tot overeenstemming leidt, zal het Waterschap een dwangprocedure starten om gedoogplicht op te leggen dan wel de grond te onteigenen.

- Deelnemers vragen of is gekeken naar de aanleg van een nieuwe geul aan de overzijde en deze te combineren met een sluisstelsel en een nieuwe kering ter hoogte van Arcen aan de overzijde van de Maas. Wout de Fijter geeft aan dat een nieuwe hoogwatergeul zoals beschreven niet in de plannen zit, ook niet in de longlist van het Deltaprogramma. De reden daarvan is ons onbekend. We gaan dit na bij een rivierkundige.

- Er wordt gevraagd of de verschillende dijktrajecten onderling niet afhankelijk van elkaar zijn. Astrid Stokman geeft aan dat in beginsel de veiligheid op één locatie wordt geborgd door één dijktraject. De veiligheid in Arcen is niet afhankelijk van de dijkversterkingen op de 13 andere locaties. Inhoudelijk zijn er wel punten van samenhang tussen de dijktrajecten, bijvoorbeeld in de totale beheerinspanning (hoeveelheid demontabele wanden) en in beginselen van ruimtelijke kwaliteit.

- Deelnemers vragen zich af hoe wordt omgegaan met trilschade. Astrid Stokman geeft aan dat we in het proces nog niet zo ver zijn dat dit aan de orde is. Uitvoeringsrisico's worden wel betrokken bij de keuze voor een voorkeursalternatief.

6. Afsluiting, evaluatie en rondvraag

De voorzitter geeft aan dat het een volle en enerverende bijeenkomst is geweest. Veel positieve bijdragen en kritische vragen. Ze benadrukt dat ze begrijpt dat deze periode van onzekerheid voor de bewoners vervelend is. Ze vraagt aan de deelnemers wat als positief is ervaren en wat er nog anders kan de volgende keer.

- Inleiding mag korter de volgende keer. Dit is veel herhaling. Mogelijkheid om input te leveren en discussie te voeren is positief. Het is vreemd dat er nog niet was nagedacht over de oplossing van het aanleggen van een nieuwe geul. Dit is in een vorige sessie ook al aan de orde geweest. Marita Cals antwoordt dat er getoetst is of deze geul al in andere programma's is opgenomen. Dit is niet het geval.

- In de presentatie heeft een deelnemer niet een oplossingsrichting gezien die achter de watermolen loopt of mogelijk een drijvende dijk langs de Maasboulevard. Astrid Stokman antwoordt dat deze er el inzitten en benadrukt nogmaals dat esthetische factoren en andere waarden in en rondom Arcen zeker meewegen bij de uiteindelijke keuze.

Over het vervolg zijn een aantal afspraken gemaakt:

- In de maand juni starten de ontwerpateliers. Indien er op dit tijdstip nog geen aanvullende onderzoeksgegevens beschikbaar zijn dan wordt het atelier uitgesteld. Deelnemers konden zich inschrijven op de flip-overs. Een aantal mensen heeft zich aangemeld zie deelnemerslijst. De exacte samenstelling wordt nog verder uitgewerkt.

- Over circa drie maanden zou een volgende omgevingswerkgroep plaats moeten vinden. Vergaderen in de schoolvakanties doen we niet, dus wellicht schuift deze naar begin september. De exacte datum hangt ook af van de uitkomsten van de verschillende onderzoeken.

Om 22:15 uur wordt de vergadering gesloten.

Actielijst

Nr. Actie -> Wie -> Wanneer

1 Onderzoek van Rijkswaterstaat over de optimalisatie van het strijken van de sluisen opzoeken en delen indien openbaar. -> Astrid Stokman -> Volgende omgevingswerkgroep

2 Uitzoeken waarom een geul aan de overzijde Maas niet is opgenomen in Deltaprogramma -> Wout de Fijter -> Volgende omgevingswerkgroep

3 Nieuwe gegevens over versterkingsopgave delen -> Wout de Fijter -> Volgende omgevingswerkgroep

4 Deelnemergroepen ateliers vormgeven -> Astrid Stokman -> Mei

5 Nieuwe omgevingswerkgroep plannen -> Astrid Stokman -> Voor of na de zomer